

Tôi v t biên m t mình r i đ nh c Pháp. Năm đó tôi m i 49 tu i, v y mà đi tìm vi c làm đ n đầu ng i ta cũng chê là tôi già! Vì v y, m t hôm, khi ch i tóc, tôi nhìn k tôi trong g ng. Tôi b ng th y đó có m t ng i có v nh quen nh ng th t ra thì r t l : m t sâu, má hóp, m t đ y n p nhần trên trán, đ đuôi m t, đ khoé môi, mái tóc đã ng b c c t t a thô s nh t tay c t l y. T bao lâu nay tôi không đ ý, bây gi soi g ng vì b chê già, tôi m i th y r ng tôi c a h i tr c “Cách m ng thành công” và tôi c a bây gi - nghĩa là ch sau có m y năm s ng đ i ch đ g i là u vi t - th t không gi ng nhau chút nào h t. Tôi già thi t, già tr c tu i. Cho nên, tôi nhìn tôi không ra. T đó, m i ngày tôi .. t p nhìn tôi m t l n, nhìn k , cho quen m t !

M t ng i b n làm vi c lâu năm Côte d’Ivoire (Phi Châu) hay tin tôi đã qua Pháp và v n còn th t nghi p, bèn gi i thi u tôi cho Công ty Đ ng mía c a Nhà n c. Không bi t anh ta nói th nào mà h nh n tôi ngay, còn gi i cho tôi vé máy bay n a!

X a nay, tôi ch a t ng quen m t ng i da đen g c Phi Châu nào h t. Và ch có vài khái ni m thô s v vùng Phi Châu da đen nh là: đ đó nóng l m, đ t đai còn nhi u n i hoang vu, dân chúng thì da đen thui lúi, t i ngày ch thích v tr ng, thích nh y t ng t ng v.v.. Vì v y, tôi h i .. ngán. Nh ng cu i cùng r i tôi quy t đ nh qua x da đen đ làm vi c, danh d h n là l i Pháp đ thág thág vác m t Vi t Nam đi xin tr c p đ u n , đ u kia ..

N i tôi làm vi c tên là Borotou, m t cái làng n m cách th đô Abidjan g n 800 km! Vùng này toàn r ng là r ng. Không ph i là r ng r m rì cây cao ch n ch nh i Vi t Nam. R ng đ đây cây th p l a th a, th p th p c m i, m i l m th c .. coi khô hóc. Không có núi non, ch có m t vài đ i trư ng, nh ng đ i không cao và trư ng không sâu ..

Nhà n c phá r ng tr ng mía. Ru ng mía ngút ngàn! N m trung tâm là khu nhà máy, khu c gi i, khu hành chánh, khu c xá v.v... n m cách nhau c vài cây s .

Mu n v th đô Abidjan, ph i lái xe h i ch y theo đ ng mòn xuyên r ng g n ba ch c cây s m i ra t i đ ng cái trág nh a. T đó ch y đi Touba, m t qu n nh v i đông đ o dân c . T đây, l y máy bay Air Afrique v Abidjan, m i ngày ch có m t chuy n.

Phi tr ng Touba nh xiu, ch có m t nhà ga xây c t s sài và m t phi đ o làm b ng đ t đ , m i l n máy bay bay lên đáp xu ng là b i bay .. đ tr i !

Tôi h i dài dòng đ đây đ th y tôi đi “làm l i cu c đ i” m t n i hoang vu h o lách mà c nh trí thì ch ng có gì h p đ n h t! Thêm vào đó, tôi là ng i Á Đông duy nh t làm vi c chung v i Tây tr ng (ch có năm ng i) và Tây đen (đông vô s k). đ đây, thiên h g i tôi là “le chinois” - th ng Tàu - Su t ngày, su t thág tôi ch nói có ti ng Pháp. Cho nên, lâu lâu thèm quá, tôi soi g ng r i .. nói chuy n v i tôi b ng ti ng Vi t, trông gi ng nh th ng khùng! Ch a bao gi tôi th y tôi cô đ n b ng nh ng lúc tôi đ i di n tôi trong g ng nh v y.

.. M t hôm, sau h n tám tháng “ r ng”, tôi đ c g i v Abidjan đ h p (Đây là l n đ u tiên đ c v th đô!). Anh tài x đen đ a tôi ra Touba. Chúng tôi đ n phi tr ng l i m t gi tr a. Sau khi ph tôi g i hành lý, anh tài x nói:

- Tôi ra ng tr a trong xe. Ch ng Patron (ông ch) đi đ c r i tôi m i v .

x đen, h dùng t “Patron” đ g i ông ch , ông x p, ng i có đ a v , có ti n, ng i mà h n nang v.v... Nghe quen r i, ch ng có gì chói l tai h t!

Tôi nói:

- V đi! Đâu c n ph i đi i!

H n nh n r ng c i, đ a hàm r ng tr ng toát:

- T i Patron không bi t ch ở đây lâu lâu h l i hu chuy n bay vào gi ch t, nói t i máy bay ăn-banh ở đâu đó. Máy bay cũng nh xe h i v y, ai bi t lúc nào nó n m đ ng.

R i h n đi ra xe. Tôi ng i xu ng m t ph -t i, nhìn quanh: hành khách khá đông, nhi u ng i ng i v i m t s hành lý nh thùng c c-tông, bao b , va-ly v.v.. Không ph i h không bi t g i hành lý, nh ng vì nh ng gì h đã g i đã đ s ký-lô dành cho m i hành khách, nên s còn l i h .. xách tay, cho đ u là nhi u món v a n ng v a c ng k nh !

Không khí nóng b c. M y cái qu t tr n quay vù vù, c ng thêm m y cây qu t đ ng xoay qua xoay l i, v y mà cũng không đ mát. Thiên h ng gà ng g t, tôi cũng ngã ng i trên l ng gh , lim dim ..

Trong lúc tôi thiu thiu ng thì loáng thoáng nghe có ai ca v ng c . Tôi m m t nhìn quanh r i th dài, nghĩ: “T i mình nh quê h ng x s quá nên trong đ u nghe ca nh v y”. R i l i nh m m t lim dim .. L i nghe v ng c n a. Mà l n này nghe rõ câu ngân nga tr c khi “xu ng hò”: “M y n p nhà tranh n mình sau hàng tre rũ bóng .. đang v n lên ng n khói .. á .. lam .. à .. chi u ..”

Đúng r i! Không ph i trong đ u tôi, mà rõ ràng có ai ca v ng c ngoài kia. Tôi nhìn ra h ng đó, th y xa xa đ i lùm cây đ i có m t ng i đen n m v ng. Và ch có ng i đó thôi. L quá! Ng i đen đầu có n m v ng. T p quán c a h là n m m t lo i gh dài b ng g cong cong. Ngay nh lo i gh b th ng th y n m đ i m y cây dù to b bi n .. h cũng ít dùng n a. Tò mò, tôi b c ra đi v h ng đó đ xem là ai v a ca v ng c l i v a n m v ng đ ng đ a. Thì ra là m t anh đen còn tr , còn cái v ng là lo i v ng nhà binh c a quân đ i Vi t Nam C ng Hoà h i x a. Tôi nói b ng ti ng Pháp:

- Bonjour !

Anh ng ng ca, ng i d y nhìn tôi m m c i, r i cũng nói “Bonjour”. Tôi h i, v n b ng ti ng Pháp:

- Anh hát cái gì v y?

H n đ ng lên, v a b c v phía tôi v a tr l i b ng ti ng Pháp:

- M t bài ca c a Vi t Nam. Còn ông? Có ph i ông là le chinois làm vi c cho h ng đ ng Borotou không?

Tôi tr l i, v n b ng ti ng Pháp:

- Đúng và sai! Đúng là tôi làm vi c Borotou. Còn sai là vì tôi không ph i là ng i Tàu. Tôi là ng i Vi t Nam.

B ng h n tr n m t có v v a ng c nhiên, v a m ng r , r i b t ra b ng ti ng Vi t, gi ng đ c s t mi n Nam, ch ng có m t chút l l :

- Tr i i! .. Bác là ng i Vi t Nam h ?

R i h n v lên ng c:

- Con cũng là ng i Vi t Nam nè!

Thi u chút n a là tôi b t c i. Nh ng tôi k m i k p, khi tôi nhìn g ng m t r ng r vì sung s ng c a h n. R i tôi b ng nghe m t xúc đ ng dâng tràn lên c . Thân đã l u vong, i “trôi sông l c ch ” đ n cái x “kh ho cò gáy” này mà g p đ c m t ng i bi t nói ti ng Vi t Nam và bi t nh n mình là ng i Vi t Nam, dù là m t ng i đen, sao th y quý vô cùng. Hình nh c a quê h ng nh đang ng i lên tr c m t ..

Tôi b c t i b t tay h n. H n b t tay tôi b ng c hai bàn tay, v a l c v a nói huyền thuyên:

- Tr i i ! .. Con m ng quá! M ng quá! Tr i i ! .. Bác bi t không? Bao nhiêu năm nay con thèm g p ng i Vi t đ nói chuy n cho đã. Bây gi g p bác, thi t .. con m ng “h t l n” bác à!

R i h n kéo tôi l i v ng:

- Bác n m đi! N m đi!

H n l i đ ng g ch “b -lóc” g n đ y l y hai ba viên kê bên c nh v ng r i ng i lên đó, mi ng v n không ng ng nói:

- Con nghe thiên h nói Borotou có m t ng i Tàu. Con đâu dè là bác. N u bi t v y con đã phóng Honda vô tr ng ki m bác r i! Đâu đ i t i bây gi ..

H n móc gói thu c, rút lòi ra m t đ u, r i đ a m i tôi:

- M i bác hút v i con m t đ u.

H n đ a gói thu c v phía tôi, m i b ng hai tay. M t c ch mà t lâu tôi không còn nhìn th y.

M t c ch nói lên s kính tr ng ng i tr ng th ng. Tôi th y ó m t “cái gì” r t Vi t Nam.

Tôi rút đ u thu c đ lên môi. H n ch t qu t máy, đ a ng n l a lên đ u đ u thu c, m t tay che che nh tr i đang có gió. Tôi b p thu c r i ng c nhiên nhìn xu ng cái qu t máy. H n nh n r ng c i:

- B bác nhìn ra nó r i h ?

Tôi v a nh khói thu c v a g t đ u. Đó là lo i qu t máy Vi t Nam, nho nh , d p lép, đ u đít có nét cong cong. Mu n qu t ph i l y h n cái n p ra ch nó không dích vào thân ng qu t b ng m t b n l nh nh ng qu t máy ngo i qu c. H n c m ng qu t, v a l t qua l t l i v a nhìn m t cách trìu m n:

- C a ông ngo i con cho đó! ng cho, h i ng còn s ng l n.

R i h n b t c i:

- H i đó ng g i con b ng “th ng L N i”.

Ng ng m t chút r i ti p:

- V y mà ng th ng con l m à bác!

H n đ t đ u thu c, hít m t h i dài r i nh khói ra t t . Nhìn cách nh khói c a h n tôi bi t h n đang s ng l i b ng nhi u k ni m .. Tôi nói:

- V y là cháu lai Vi t Nam à?

- Đ . Má con quê Nha Trang.

- R i má cháu bây gi ở đâu?

Gi ng c a h n nh ngh n l i:

- Má con ch t r i. Ch t Nha Trang h i Vi t c ng vô năm 1975.

- Còn ba c a cháu?

- Ng hi n Paris. T i này nh có dân Tây nên sau 1975 đ c h i h ng. Con đi quân đ ch cho Pháp xong r i, v đây v i bà n i. Con sanh ra và l n lên Sài Gòn, v đây, bu n thúi ru t thúi gan luôn!

Tôi nhìn h n m t lúc, c tìm ra m t nét Vi t nam trên con ng i h n. Th t tình, h n không có nét gì lai h t. H n l n con, n c da không đ n n i đen thui lúi nh ph n đồng dân chúng x này, nh ng v n không có đ c cái màu cà phê l t l t đ th y có chút gì khác khác. Tóc xo n

sát da đáu, mát lái mái dáy ..

Tôi chát nói, nói mát cách máy móc:

- Tháy cháu cháng có lai chút nào hát!

Hán nhìn tháng vào mát tôi, giáng nghiêm trang:

- Có chá bác. Con có lai chá bác.

Hán xoè hai tay đáa ra phía tráng, lát qua lát lái:

- Bên nái cáa con là nám ở bên ngoài đây nè.

Rái hán đá mát tay lên ngác, vá nhè nhá vá phía trái tim:

- Còn bên ngoái cáa con, nó nám ở bên trong. Ở đây, ở đây nè bác.

Báng giáng hán nghán lái:

- Con lai Viát nam chá bác!

Trong khoánh khác, tôi xúc đáng đán quên mát màu da đen cáa hán, mà chá tháy tráng mát tôi, mát thanh niên Viát Nam, Viát Nam tác chá tái lái lá nói năng.. Tôi vá tay vá nhá lên vai hán máy cái, gát đáu nói:

- Ô! Bác tháy. Báng thì bác tháy ..

Hán mám cái:

- Ở đây ngái ta nói con không giáng ai hát, bái vì con hành đáng cá xá, nói năng không giáng há. Bà nái con cũng nói nhá váy náa! Còn con thì mái lán con nhìn trong kiáng, con ván nhán ra con là ngái Viát Nam. Bác coi có khá không?

Rái nó nhìn tôi, mát chút tráu mán dâng lên trong ánh mát:

- Báng con gáp bác rái, con tháy không còn cô đán náa. Gáp mát ngái giáng mình, ở cái xá xa xôi háo lánh này, thiát là Trái còn tháng con quá!

Tôi im láng nghe hán nói, nhìn hán nói mà có cám táng nhá hán đang nói cho cá hai: cho hán và cho tôi. Bái vì cá hai cùng mát tâm tráng ..

Hán ván nói, nhá hán thêm nói tá lâu:

- Nhá Sài Gòn quá nên con hay ca váng cá cho đá buán. Hái náy bác lái đây là lúc con đang ca bài “Đáng vá quê ngoái” đó bác.

- Bác không biát ca, nháng bác rát thích nghe váng cá.

Giáng nói cáa hán báng nhá háng lên:

- Váng cá là cái chát cáa mián Nam mà bác. Nó không có lai Âu lai Á gì hát. Nó có cái hán Viát Nam cũng nhá cá kho tá, tô canh chua. Bác tháy không ? Bái váy, không có gì nhác cho con nhá Viát Nam báng bài ca váng cá hát.

- Bác cũng váy.

Tôi nói, mà thám phác sá sâu sác cáa hán. Và tôi tháy rát vui máng có mát ngái nhá váy đá chuyán trò tá đây vá sau ..

Có tiáng máy bay đang đánh mát vòng trên trái. Chúng tôi cùng đáng lên, hán nói:

- Nó tái rái đó. Con phái sáa soán xe trác-tá và rá-mát đá láy hành lý. Con làm viác cho hãng Air Afrique, bác à.

Rái hán nám tay tôi lác mánh:

- Thôi, bác đi mánh giái. Con tên là Jean. Ở đây ai cũng biát “Jean le vietnamien” hát. Cháng vá bác ghé con chái, ghen.

Báng, hán ôm chám láy tôi siát nhá, rái giá nhá váy không biát bao nhiêu lâu. Tôi nghe giáng hán lác đi:

- Ghé con nghe bác .. Ghé con ..

Tôi không còn nói đáng cá gì hát. Chá váa gát gát đáu, váa vá vào láng hán nhá vá láng mát ngái con ..

Khi h n buông tôi ra, tôi thấy hai má c a h n t n c m t. Tôi v i v a quay đi, l m l i b c nhanh nhanh v nhà ga mà nghĩ th ng cho “th ng Jean le vietnamien”. H i n y, nó ôm tôi, có l nó đã t ng t ng nh là nó đang ôm l i đ c m t góc tr i quê m ..

.. Trên máy bay, tôi miên man nghĩ đ n “th ng Jean” r i t h a s g p l i nó th ng. Đ cho nó b t cô đ n. Và cũng đ cho tôi b t cô đ n n a !

Bây gi , v i t l i chuy n th ng Jean mà tôi t h i:

“Trong vô s ng i Vi t Nam l u vong hôm nay, còn đ c bao nhi u ng i khi nhìn trong g ng v n nh n ra mình là ng i Vi t Nam?”

“Và có đ c bao nhiêu ng i còn mang m nh trong lòng bài ca v ng c , đ th y hình nh quê h ng v n còn n m nguyên trong đó?”